

GAZETA LITERARA

PROLETARI DIN TOATE TARILE, UNITI-VA!

Anul IV, nr. 27 (173) - joi 4 Iulie 1957

ORGAN SAPTAMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

6 pagini 50 bani

Săptămîna

Bomba „curată”

„Curat ca lacrima” e o expresie populară extrem de plastică care definește puritatea sufletescă, nobilitatea morală. Sintem de asemenea obișnuți să spunem că o haină, o grădină, o stradă e curată, putem afirma acest lucru și despre un oraș.

Secolul nostru atomic, pe lângă adevăratele revoluții tehnice, provoacă și revoluții filologice. Adjectivul curat-ă cunoaște acum marea fericire de a se vedea plasat lângă un substantiv pe care l-au ocrotit din motive lesne de înțeles. E vorba de noua „bombă curată” la care se lucrează de zor în Statele Unite sperându-se că peste cinci ani o asemenea bombă va putea trimite în lumea dreptilor, curată, fără radiații atomice, populația unei întregi regiuni. Cu alte cuvinte, caritabilele suflete atomice pregătesc oamenilor o moarte curată, și, de ce să nu-i zicem și onorabilă, tot atât de onorabilă și de curată cum e, de pildă, electrocutarea pe saun electric pe lângă medievala moarte prin streang.

Dar, după cum se știe, nimic nu e intimplător pe lumea aceasta. Vestea despre „bombă curată” a apărut odată cu avertismentele oamenilor de știință în legătură cu pericolul exploziilor nucleare și odată cu propunerile sovietice pentru interzicerea controlată a experimentelor atomice. Subtextul acestei vesti e destul de clar: de ce vă agitați atât pentru interzicerea bombelor cu radiații atomice cînd noi o să vă oferim plăcerea ca numai peste cinci ani să gustați din delicioșele bombe atomice „curate”.

Orice se poate nega unor conducători politici responsabili din S.U.A., dar nu li se poate contesta dărnicia cu care oferă, destul de des, subiecte de articole umoristice.

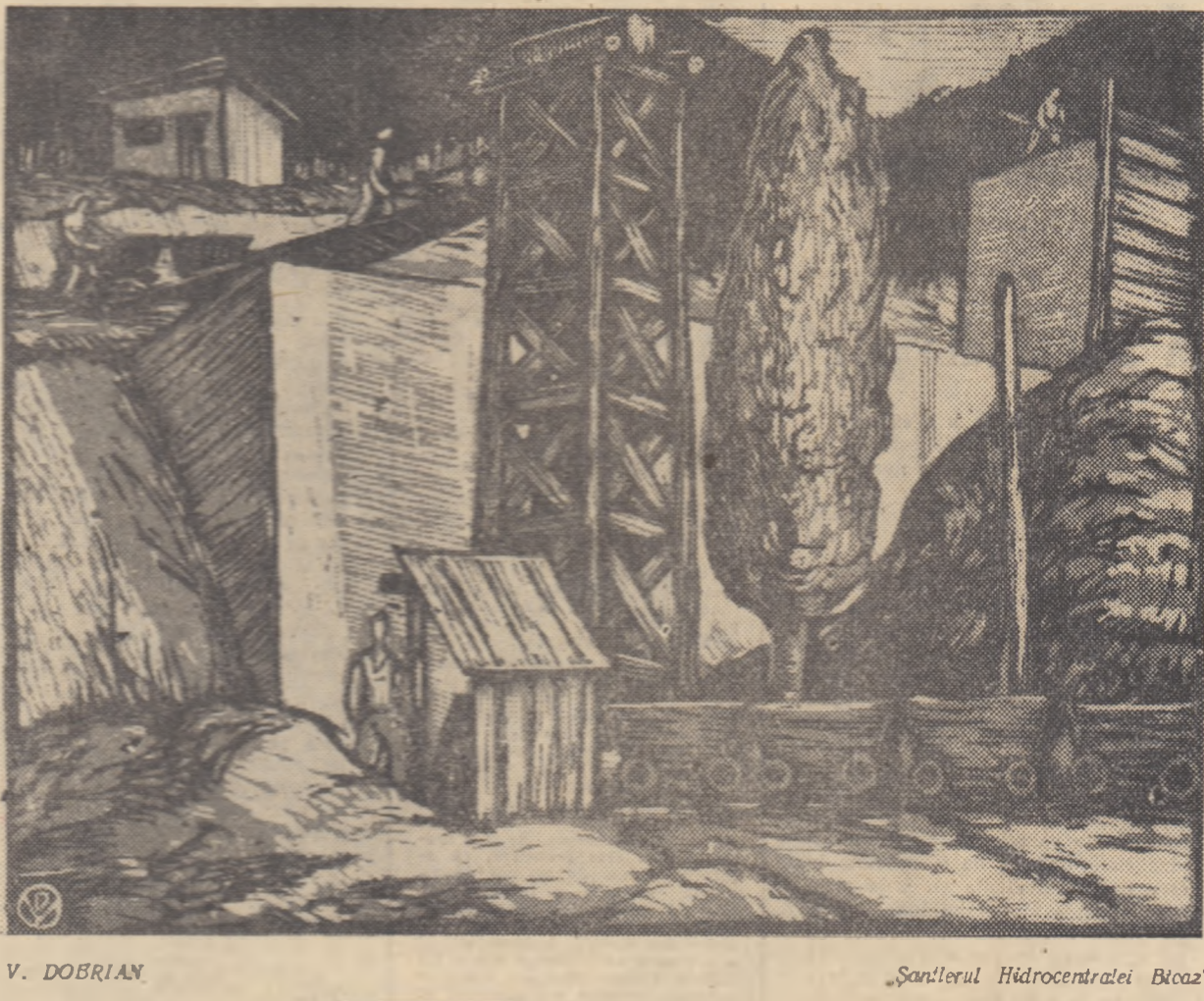
Aș vrea, spre pildă, să citez un pasaj dintr-un discurs rostit înaintea cuiva zile despre „bombă curată” de o personalitate politică de prim rang din S.U.A.

„Oamenii de știință mi-au recomandat ca experiențele atomice să continue, dacă se urmărește ca omnia să se obțină întreaga valoare a științei atomice în consecință, cînd se activează în favoarea unui acord de suspendare a tuturor experimentelor, trebuie să se aibă în vedere că acest lucru poate avea efecte altfel bune cît și rele”.

Vedeți dumneavoastră, cît de năval sînt oamenii care, împotriva voinței experților atomici, sînt pe cale de a se priva de toate foloselile pacii, inclusiv de bucuria „bombei”

Ion Mihăileanu

(Continuare în pag. 4)

V. DOBRIAN

„Sanctuarul Hidrocentralei Bicoz”

PE CINE SUPĂRĂM

Mi s-a întimplat uneori, ca și altor tovarăși de meșteșug scriitoricesc, să primesc scrisori, neiscălitile firește, de la cititorii sau de la scriitorii din cei care însiră pagini pentru serti, cu ferma convingătoare că dacă ar fi avut „fericirea” să trăiască sub alt regim decît cel democrat-popular, steaua lor ar fi strălucit sus și puternic, numele lor ar fi răsunat cu mișcările zurgălăi. Ei, aceștia din urmă, nu mărturisesc că sînt scriitori, se dau numai drept dezgustați și intimplătorii noștri lectori, dar din turnura cocheta și amară a frazei, din micile și prețioasele figuri de stil semănate pe ici, pe colo, din venimul cuvintului, pricepi lumidă că e vorba de un presupus uzurpat. Unii te iau peste picior cu ironie, alții te injură zdăvănit, din umbra anonimatului, alții te blestemă și amenință. În general, pretind că nu cred în sinceritatea ta, că te consideră un ins care scrie pentru Premiul de Stat, pentru cine știu ce avantaje care nu se spun tare, pentru vreun salariu fabulos și tainic, primit în umbra unui birou capitan.

Cîteodată citești aceste scrisori pe jumătate, cîteodată te arunci la coș de la început. Individul care îți scrie nici nu vrea și nici nu poate pricepe pentru ce scrii tu. El a fost odată, înainte de război, într-un consiliu de administrație, unde încasa jeloane de prezență și nu făcea nici o treabă, consiliu care s-a spulberat odată cu societatea cu capital străin (fotoliile poate mai există și se află într-o bibliotecă publică în care vin să citească oameni cu haine simple și minți obosite de muncă), și azi lucrează pe un sanctuar sau nu lu-

crează deloc și se lasă înțelinit de un fluu de pildă, mai harnic decît el. Ce poate deslusi el în lumea care îl înconjoară decît cît alt prieten bun și-a vîndut covoarele persane, că nevasta nu mai are servitoare (avusese două), că uneri a „Alimentara” sau la brutărie e coadă? Cînd e un colosul prieten pentru birfitorii de a demonstra că poporul de care nu s-au interesat niciodată, la adevărul existență nici nu s-au gîndit, azi „sufără”. Ce poate înțelege el, în afară de faptul că alături de domnia și azi trebuie să muncească, de faptul că soacră-sa a avut o moșie

Scriitorul și actualitatea

pe care trebuia s-o mostenească nevasta lui și care a fost nazionalizată, decît faptul că el trecea drept un mare personaj pentru că avea rude importante și era pus de ele în posturi egale și azi este unul dintre mulți ai domnia lui. Dacă s-a crezut sau se mai crede încă scriitor, pentru că se ocupa de mici cazuri particulare cu aromă de bizar și echivoc, de spleenuri fără de sfîrșit a căror poezie trebuiau s-o guste oamenii cu o existență ușoară și bucurii nemeritate, interesul nostru pentru o viață robustă, unora grea, altora semănătoare de inegalități, totdeauna strălucitoare prin suflet care o animă și ține spre care se îndreaptă și care merită toate eforturile omului, i se pare nefiresc, simulat.

Nu mă interesează și nu scriu aici pentru acel burtă-verde din mica sau marea burgherie, care e dîșmanul nostru pe față sau în ascuns. Nu pentru fostul exploator, pentru fostul profitor, pentru fostul și eternul trădător, „medreptății” de azi, care nu merită nici compasiunea celor mai slabe duhuri, pentru că nu s-a justificat cu nimic existența, umbra pe care a lăsat-o pămîntului, pînă pe care a lărat-o de la gara multora, ca să se prefacă în mină lui grasă și inelată în cozonac pentru unul singur. Pe ei nișmeri n-are bizarul gust să-i lămu-

rească și cu nelămurirea lor nu se pierde nimic.

Mă gîndesc însă că mai sînt intelectuali care, cu toate că au trecut alți ani, n-au priceput încă, și că unii dintre ei, dacă ar vedea cu ochii deschși, ar gâsi în fundul ființei lor coardecă care ar suna limpede, ar fi miine sau poimîine unii colectivului omeneș și ar găsi și ei o fericire la care, în parte, au dreptul.

Sînt în unele dintre aceste scrisori, îndrăguit unei înrîlări care încearcă să fie politicoasă, un soi de sinceritate. Omul e orb, orb de-a binelea, el nu vede ceea ce vede eu și e convins că eu îi văd clar. El socotește că o revoluție e o pagină de carte pe care o întorc și o singură mină, ieri a fost una, azi e alta — și atunci de ce mai sînt greutăți? El crede, pentru că n-a umblat prin uzine sau sanctuare — și dacă a umblat a văzut și a cules și a vrut să culegă numai defecțiunile, — pentru că n-a văzut viața unei gospodării colective, nici existența dispensarelor și a caselor de nașteri, nici prezența miilor de cîntine în viața muncitorilor, nici atîtea alte înălțimi căroră, chiar dacă le-a văzut în trecut, le-a căutat normal, curioș, — el crede că orice instituție trebuie să fie perfectă. Iar cînd o înfățișează pe cea perfectă o unește excepții, fără să înțeleagă că aceste excepții sînt nu mai cele care au pașii înaintea marului front care vine după ele. Cînd a cunoscut oamenii noștri cei mai înalți, în loc să-i creadă inima de bucurie, a oftat adînc: „dar nu sînt toți așa!” El socotește că dacă am întors acea pagină a istoriei fără năstire, toți oamenii trebuie, într-o perioadă de cîțiva ani, să-și schimbe firea pîdă în temelie și omenieș, să lăpeze toate răcilele trecutului, să devină principala din creștet pînă în talpi, fără să se gîndească că el însuși, de pîdă, a rămas același, nu s-a clintit din loc, și că la fel cu el rămîn și alții, care cer numai și nu dau societății nimic.

Ce l-a făcut pe acest corespondent anchim care-mi scrie cu o amărăciune ce pare dincolo, o sinceritate adevărată dincolo de cecitateea lui dureroasă, să rămsîm atît de orb, de îndrăgînit, de insensibil? Esecuri personale, fără îndoială o poziție năvălășă dintru început, care-l ține departe de viața vie, păreri preconcepte care îl fac să nu mai perceapă ce e bun, nou, viu, mare și să se oprească la piedică, la greutăți, în amănunte.

Din pricina acestor esecuri, a lipsei de strălucire a unei vieți în care s-a înlemnitul el singur și care nu e făcută pentru ființa lui, căreia i-a surmugat de bunăvoie elanurile și tineretea, din pricina acestor relutări care-și fac gura și sufletul amar, el nu pricepe cum putem noi ogîndi realitatea de azi și cum nu ne refulgem toți în istorie, în trecut. El nu-și pune problema care ne roade pe noi azi — dacă scriem destul de bine, destul de viu despre realitate, despre actualitate. I se pare permene și viu și bine, și toarnă asta în răscoale și-și doare. Ne ocărăște, dar ne citește, începînd cu articolele

Lucia Demetrius

(Continuare în pag. 4-a)

OVIDIUS

CARTEA A III-a A TRISTIILOR

ELEGIA A XI-a

De ce, neom sălbatec, atîț de ticălos,
Mă-nimiești degeaba, să mă dobori, mai jos?
Hai, urcă altă treaptă a urii, să mai turbi,
Și starea mea, mai tare, mai tare, să mi-o surpi...
Nu te-ai născut: o stîncă din pîntec dur te-a rupt,
Și lapte, la o fiară sălbatecă ai supt...
Știm că n-ai în tine nimic, nimic uman!
N-ai inimă sub coaste, ci doar un bolovan!
Mai poate-avea restrîștii un și mai negru val?
Mă latră Borealul sub Ursa lui Menal,
Și dușmănos e țărnul, aici la Euxin!
Sălbatecă e țara, și-s singur, și-s străin...
Nu mă-nțeleg cu nimeni, prin grai, aici pierdut!
Mereu, mereu, e locul de spăine străbătut,
Mă incolțesc vrăjmașii din Nordul rece scursi,
Și tremur, precum cerbul cel urmărit de urși,
Mă simt, între atîția războinici duri și crunți,
Ca mielul prins de hața sălbatecă pe munți...
Eu mi-am pierdut iubita și patria! Iar cei
Lubiți odinioară, lipsesc din ochii mei.
Dar din atîtea rele grozave, cite sunt,
Minia-mpărătească e răul cel mai crunt...

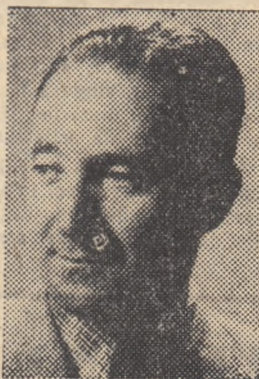
Și tu, cu toate-acestea, ai îndrăznit, cercînd,
Mă te-atingi de rana durînd și singîrînd,
Și tu, iar împotriva-mi ai îndrăznit să tuni,
Deși mă bat atîtea năpraznice furtuni!
O, poate fi oricine la vorbă iscusit,
Să poată să zdrobească un om de mult zdrobit!
Să lupte, caracterul cel nobil și înalt,
Să ieie metereze și ziduri, cu asalt,
Căci numai ticăloșii cei mari, în stare sînt,
Să sape ce e gata să cadă la pămînt...
Din ce am fost pe vremuri nimic n-o să găsești!
Cenușa mea și rugul de ce le chinuiești?
În lupte era Hector, mărej, neînfricat,
Nu cînd era pe căii hemoniei culcat!
Mă urmărești degeaba cu vrăjmașia ta:
Nu sînt decît fantoma ce am fost cîndva!
Te rog, scutește-mi manii de-a pedepsi un las!
Imi perseceți fantoma, necruțător vrăjmaș...
De m-ai crezut, de crime în stare, te înșeli!
Căci mi-au adus pedeapsa doar simple greșeli,
Și-am fost gonit din Roma, de-acasă, de prisos...
Surghiunul mă uucă la Pontul dușmănos!

Prea mică e pedeapsa aceasta? Un călău
Văzîndu-mă, ar plînge de milă-n locul tău...
Nu ești, nici decît crudul Basiris mai prejos!
Mai crud decît Phalaris și decît Perillos,
Cel ce-a sculptat un tau de bronz, cu rar talent,
Pe cînd era Phalaris tiran la Agrigent...
Se lăuda cu lucrul grozavul Perillos.
Ii asculta Phalaris cuvîntul ticălos:
„Ascultă-mă, o, rege! te rog a nu căta,
La taurul acesta doar frumusețea sa,
Nu forma lui, nu lustrul așa strălucitor,
Ci-ți poate fi, o, rege, deplin folositor:
L-am pregătit anume, cu mare meșteșug:
Celor urîți de tine le poate fi și rug,
Căci era c ușiță, la coasta dreptă! Vezi?
Pe ovinții putea-vei putea bine să-i repezi
În pîntecule fiarei! Aprinde foc mocnit,
Să taurul acesta lucrat meșteșugit,
Și-o să auzi, o, rege! cînd flăcări îl cuprînd,
Nu victima cum geme, ci taurul mugînd...
Cum îmi plătești, stăpîne, inaltul meu talent?”
Și i-a răspuns Phalaris, tiran la Agrigent:
„Inventator de chinuri, o, cum te-ai admira?
Invenția și-o umple chiur cu ființa ta!”
Prin nări și bot de taur, ieșeau, cîrînd, sodom,
Și mugete de taur, și geante de om...
Dar oare din exemplul acesta ce-o sînuiești?
Ce au, Sicilienii, cu bieții Scîți și Geți?
E rîndul tău acum, tiran neîndurat,
Hai, simte-te odată de singe săturat,
C-am pămîtit atîtea, pe mări și pe pămînt...
Și la hotarul lumii așa de singur sînt,
Atîta intrîstare pe inimă-mi căzu.
Că de-ai vedea-o, poate, te-ai intrîstă și tu...
O, Jupiter mă bate prea crîncen! Și, o spun:
Neptun, pentru Ulysse a fost cu mult mai hun!
Oricine ești, străine, mă uită, te implor,
Căci rana mea adîncă mă doare-grozor!
Ajută-mă, mai bine, de poftă! Și, lasă, deci,
Nevîndecata rană să se închidă-n vezi,
Gîndește-te mai bine și la altă destîin:
Pe drumul lui nesigur atîți se duc și vin...
Dar intrucît de griji tu cel mai tare-mi porți,
Și vrei să vezi c-ai vîntul îngrozitorilor sorți
Voința lui Augustus s-a-nfăptuit deplin,
S-ajungi și tu odată la Pontul Euxin...

In romineste de Eusebiu Camilar

CĂRTI NOI

CAMIL BALTAZAR: „Versuri”

Voluntate de versuri al lui Camil Baltazar, apărut de puțin vreme în librării, face parte din seria acelor „retrospective lirice” — cum le spunea Șerban Cioculescu — inițiate de E.S.P.L.A. și primite cu o deosebită bucurie de toți iubitorii de poezie. Versurile lui Camil Baltazar în noua ediție ne prilejuiesc o reconstituire a evoluției lirice a poetului, de la „Vernicle” din 1923 pînă la ciclul „Nespus mi-i dragă țara omenească” din 1956, cu care se încheie volumul. În ciuda faptului că Baltazar este încă în plin exercițiu creator, sîntem azi în măsură, după o activitate poetică de mai bine de patruzeci de ani, să definim trăsăturile esențiale ale personalității lui literare, stabilită și întărită de aportul la dezvoltarea poeziei noastre. După cum povestește el însuși în postfața recentului volum, a debutat la „Sburătorul” lui Lovinescu. Camil Baltazar era de pe atunci un fervent admirator

identificată și în volumele următoare („Fiaute de mătase”, 1924, „Reculegeri în nemurirea ta”, 1925). Poeziile erotice, bogat reprezentate, ca și în volumul de debut, fac parte din același univers serafic și sensibil purității și străbate pe toate. După „Biblicele” din 1926, aducînd o notă de senzualitate puternică, Baltazar încearcă, în „Întoarerea poetului la uneltele sale” (1935), o reînnoire lirică. Universul real, cu lumina blîndă care străbate și sufletele și lucrurile gingașe ce alcătuiesc universul său poetic, dar și prin neajătură hotărîta a tineretului, vădită în ultimele versuri și atîtînd adieziunea pasională a contemporaneității.

Matei Călinescu

DOINA SĂLĂJAN: „Confidențe”

„Confidențele” Doinii Sălăjan nu sînt simple sub titlul secret al intimității, ci strîng în azul tuturor și se înfățișează așa cum ideal s-ar cuveni să fie poeziile unei adolescente de douăzeci de ani, în stare de mari elanuri pure, de mari dăruiri, trînd mai puțin prin conștiință și înțeles, mai mult prin percepții directe, cu simțurile biuzite de aurora vieții. O poezie țesută din clarități aparente (fără obscuritatea indeoște ostentativă a „eternului feminin”), expresie înșelătoare a unui temperament ciudat și a unui suflet capricios, răsucit în toate chipurile, exce-

lînd în surprize, așa încît e mai totdeauna dificil să distingîi dincolo de copilarie firești, semnificații dintr-odată tulburătoare. Cochetînd cu naivitățile și sîiala copilariei, se însușește încă incredibilă cutezanță. Cînd nu le aștepti, cînd doare se învîlue în cețuri, respite și acestea de viața stîngăciilor. Doina Sălăjan nu știe a se exprima decît în versuri, într-un curent fluid de poezie care se revarsă ușor și acoperă cu polen întreaga pagină. Nu se împiedică în banalități, în convenții, în metafore uzate, le ia cu sine și, fără să știe, le face să sune frumos, proaspăt. Locurile comune ale poeziei „vitaliste” sînt reabilitate, purtate pe sus de o ameliorare poartă de viață exprimată cu mare avînt spontan: „Și-a pierdut mințile tinerețea mea / O strig: nu

L. Raicu

(Continuare în pag. 4)

Specialism și umanism

Recentele documente privitoare la reforma învățămîntului superior recomanda, înțelegînd că purtarea unor bari specializate în diferitele ramuri ale științelor naturale, dezvoltarea unei culturi complete și armonioase pentru toți tinerii împînzîți de la învățămîntul scolelor superioare. Învățămîntul universitar a fost, într-o largă măsură, un învățămînt de calificare profesională înaltă și de însușire a metodelor necesare formării unor cercetători. Instruirea de specialitate a fost deci fîntă necesară ochiului învățămîntului universitar. Se cunoștea deci că apăsîndu-se o atenție deosebită asupra dezvoltării unei culturi complete și armonioase și complete, ca mijloc de asigurare constituției și învățămîntului pe ultima și cea mai înaltă treaptă a lui. Omul profund de universitate urmează a fi nu numai un bun specialist, capabil a susține și a îmbogăți producția în ramura profesiei sale, dar și o ființă multilaterală și armonios alcătuită. Dezvoltarea întregii persoane constituie, a lumii, a moralității și a patriotismului, a simțului estetic și a abilității, alcătuieste înaltă mîltărie pe care s-o propune noua concepție universitară. Specialismul armeană a se însoți cu umanismul. Pentru că recentele documente privitoare la reforma învățămîntului superior indică înalta valoarea organizării pe care vor trebui să le concretizeze legile și regulamentele adoptate, și potem pune întrebarea relativă la felul mijloacelor necesare și organizarea specializării și a umanismului în scoala superioară ale zilei de azi.

Trebue să spunem, de la început, că nu vorbim de aici, după cum se obișnuiește adeseori, că singurul organ al umanismului ar fi învățămîntul literar și artistic. Auzim adeseori cum este deplăcut faptul că oamenii de știință, tehnicienii și profesioniștii ramurilor întinse ale producției manifestă lipsă de interes, lipsă de relație continuă și activă cu literatura și arta. Integrarea umană a acestor specializări, umanismul lor, s-ar rezuma în consecință. Dacă această observație este exactă, nu este mai puțin adevărat că lipsa curiozității și a instrucției științifice este tot atît de regretabilă în tabara literară și artistică. Poți fi oare om complet al zilelor noastre fără a cunoaște și urmări marile progrese pe care cercetarea științifică, de pildă în domeniul fizicii sau al biologiei, le aduce aproape în fiecare zi? Ionaia lumii e gîsește azi într-un moment de adîncă și esențială schimbări. De la Copernic și Newton, omenirea nu mai cunoaște un alt moment tot atît de însemnat în transformarea concepțiilor generale despre lume ca acela pe care-l trăim astăzi. Nu poți fi om luminat, priceind cu întreaga înțelegere asupra lumii, dacă te lipsești de claritățile aduse de știința modernă fiecărui om cult al zilelor noastre. Învățămîntul mediu dăruiește oțărucel intelectual ansamblu necesar de noțiuni științifice. Într-o epocă de renouare a concepțiilor, deslășurate într-un ritm alt de viu, ca acela al vremurilor noastre, prozia științifică, transmisă de învățămîntul mediu, nu mai este suficientă. Este necesară organizarea unui cadru capabil să mijlocească cunoașterea activelor progrese ale științei. Noua universitate trebuie să ofere acest cadru.

Dacă însă cultura științifică ne apare ca un element indispensabil al umanismului, nu putem tăgădui marelui rol deplin în formula lui de cultură literară, artistică și morală. Se spune chiar că, în lipsa acestora, singura îmbogățire a minții cu elementele științei lasă nedezvoltată această formare a omului în adîncime, cea de programul umanismului. Au trecut șase seacuri de cînd Francesco Petrarca scria într-una din Epistolele sale: „Gramaticul respectă cu mare scrupul legile limbii, dar e ușuratic față de legile Domnului! Istoricul se necăjește cu faptele regiilor și ale popoarelor, dar n-ar putea da socotela de scîrta lui existență. Aritmeticul și geometrul știu să socotească și să măsoare totul, dar nu știu: ce să facă cu sufletul lor.

Tudor Vianu

(Continuare în pag. 4)

Bloc-notes

Bobul de grîu

Ușor curioș despre cerealele ce se pierguse în aceste zile și despre oamenii care le culeg și se pare a nu fi lipsit de poezie. Cînd eram copil primeam bobul de grîu cu o curiozitate aproape fiziologică. Bunica mi ajutase să desopar în grănie sculptura minuscule a unui prunc. Am zărit obrazul de gluten cît gălmăia unui ac, am zărit pînza în care pruncul era înfășat. Nu era de fel o viziune metafizică, ci unul din cele mai patetice și simple simboluri ale vieții mereu lînuite și mereu biruitoare. Aducerea mele amînde parcă vin totuși din vremuri adînci. Eu am apucat arile pe care snopii erau treierate de copitele calor, ca pe timpul sciilor. Mașina de vînturat era lopata. Grîul era spălat la riu, apoi, întins pe mari pinze albe, se usca la soare. Undeva în casa bunicii trebuia să mai stea rugîntă seceră cu zimți. Oh, în cite veri n-am văzut-o pe bunica aplecată peste talazul de spice, istovită sub vîpia soarelui, secerînd cu o surdă și deznădăjduită încordare!

Dacă ar trăi acum, s-ar uita fermecat la seceră îngeroasă care-i combina autoprofusă. Sînt sigur că nici această sîntă a copilariei mele

Petru Vintilă

(Continuare în pag. 4)

D. GRIGORAȘ, E. MIHAESCU, C. NIȚESCU

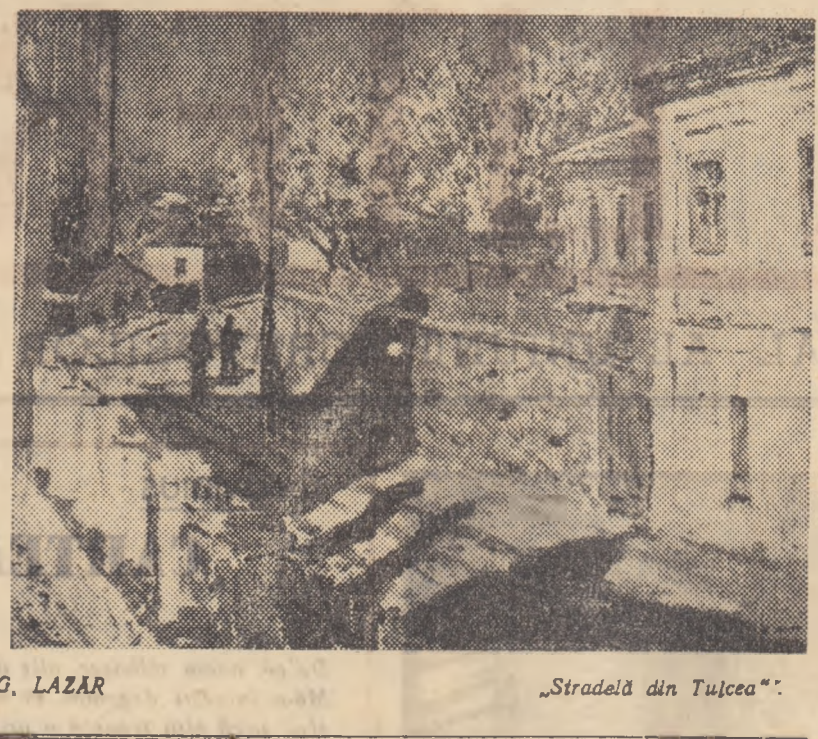
„Pace și prietenie”

L. Raicu

(Continuare în pag. 4)

Sensul vieții în folclorul românesc

Discuția despre sensul vieții în folclorul românesc este totdeauna binevenită. Aceasta cu atât mai mult cu cât, din încercările care s-au făcut înainte de 23 August 1944...

„Stradul din Tulcea”

ION VLASIU: „Am plecat din sat”

Reîntâlnirea cu literatura lui Ion Vlasu e un prilej de satisfacție. Întreându-se povestirea apărută acum două decenii, îndulcind, așa cum se spune în sculptură, liniile prea aspre, neverosimile, planurile colțuroase...

L. Voșni

Răsfoind revistele Despre denaturări și „trivialitate”

Articolul lui Dumitru Isac, „Despre trivialitate și „puritanism” este interesant. Răspundând unei cronici literare despre „Derbenedi” lui Nicușor Tănase...

Or, a lăsa departe toate celelalte calități ale unei opere și a nu reține decât câteva pasaje sau alineate, „distragând” cu ajutorul lor un întreg volum...

Cronica

ERWIN WITTSTOCK „Die Begegnung” (nuvele)

După „Olarii din Agnita” (1954), „Nuvele și povestiri din Ardeal” (1955), aceste din urmă reeditate în 1956, Editura de stat pentru literatură și artă a tipărit de curând cîteva noutăți ale scriitorului german din Ardeal, Erwin Wittstock: „Die Begegnung” (Întîlnirea), care imprimată volumului II...

Erwin Wittstock

Întîlnirea ne descoperă un Wittstock necunoscut încă, interiorizat, sobru, apragat ermetic. Eroul, orb, invalid de război, narează o stranie întâmplare trăită de pe frontul italo-austriac în primul război mondial și anume întîlnirea lui, ofițer de cavalerie în fosta armată austro-ungară, cu un sergent italian care îi iase pe neașteptate în cale...

Ion Birsan

Întreținerea o cercetare limitată. C. I. Guilan face un real serviciu nu numai disciplinei școlare de specialitate, filozofia, etica și folcloristică, pentru că atrage atenția asupra unor factori de conjunctură, indispensabili oricui am abordarea problemei...

Antorul lucrării „Sensul vieții în folclorul românesc” schizează — pe baza unui material, din păcate nu totdeauna suficient de bogat și bine ales — un fel de „Weltanschauung” al poporului român care este edificat pentru specificul său național. Schițarea acestui tablou desigur că citeva puncte cardinale necesare pentru cunoașterea evoluției poporului nostru în timp și spațiu și care, ca atare are valoarea unui document de neîndoielnică autenticitate...

Măru Grosu

LAURENȚIU FULGA: „Oameni fără glorie” (1)

Laurențiu Fulga creează în cartea sa o anumită „atmosfera”, aproape în sensul propriu al cuvîntului. Oamenii respiră efectiv într-o sferă aparte, ca și cum războiul nenorocit, cu propagandă demagogică și cu sila sa fălșă, l-a împins într-o altă lume, într-un alt regim, cu alte condiții de viață, cu alte moravuri și cu alte legi pentru plămîni, pentru sine, pentru stomac și, mai ales, pentru creier și pentru inimă. Oamenii s-au abăt într-un aer străin funcționînd în același timp și în același spațiu, dar în fața ei înșiși, speriați de moarte, întrebători, rușinați sau cinici, încercînd să se elibereze din strîmtoarea aerului fatal...

În atmosfera de Cotul Donului, moartea prin glorie a devenit banală, așteptată ca un lucru firesc, asemănător cu adaptarea la condițiile războiului și cu elementul esențial al aerului pe care trebuie să-l înghițim oamenii. De „moartea albă”, moartea de frig în zăpezile nesfîrșite, oamenii se mai tem încă, se tem activ, cu încrederea și spaimă; încearcă să reziste ca unul aer viclean, învelitor, ca bioxidul de carbon, adormitor lent și euforic, pentru că „moartea albă îl îmbrățișează ca o mamă bună și pălîmășă”...

alb și crud e înghițit sălbatic. În masă, amăgirea saturată și posibilă după luni de foame îngroapă plină și complicata întrebări ale intelectualilor și sublocotenentul Ștefan Corbu se lasă dus ca oricare de curent. Luciditatea e greu păstrată și expunerea forței ei se arată a fi numai cumăritul canonic al Mazilu comunist. Este evident că în înfățișarea unei anume scene, orice adăug comentator nu e numai inutil. La fel cînd fenomenul de masă e ilustrat pe o frîntură izolată a întregului, reliefînd individualități. De exemplu, în întîlnirea căpitănelui Melchior cu Corbu și cu anonimul soldat care a omorît un ostaș sovietic pentru a-l aduce comandantului său ranita cu eventuale merinde. Soldatul nu mai are din conștiință sa omenescă decît gîndul că a ucis pe totu o bucată de pine, gînd care-l umple de groază, dar îl și cutremură oarecum din umilință împingîndu-l să-și ceară dreptul măcar la o porție din prada îngrozitoare. Căpitănel Melchior savurează senin și evlavios conserva rară fără măcar să-și pună problema împărțirii ei cu cel de față...

Reacția omenescului, din adîncuri, e sesizată emoționant de Laurențiu Fulga de asemenea în scene care luminează brusc raportul real de forțe și care n-au nevoie de comentariu. Am reținea, ca topică, scena „Inverii” lui Corbu, îmbrățișat de „moartea albă”, sublocotenentul care în zăpăci și numai o întîmplare îl reduce la viață. Doi soldați care cutreieră prin împrejmuiri, fiind cadavre, se opresc asupra-l și înfruntă pe să-și tragă din piciorul rivnitele cizme oferișite. Multe zvonuri nu izbutesc să urmească cizma de pe piciorul umflat de ger, dar izbutesc să scoată un gemăt din pieptul căzută-mortului. Jefeților aproape total sălbățiți sînt brutal, lipsiți de orice căldură, dar nu sînt cinici, au scrupule în fața minții „inverii”, fondul uman se trezește fără întrebări și discuții filozofice despre soarta omului. Cel care abia apăruseră de niște bestii hămesite, gata să se încalce pentru o bucată de pine, nu-și schimbă duritatea comportării și praf...

firșite între oameni în momente de cotitură și deci de întrebări și răspunsuri dintre cele mai felurite. „Inocentul” care proclamă sosirea venurilor de apocalips, nebunul religios pe care-l împușcă furis un ofițer și pe care nimeni nu-l pinghe, e un element gorkianian care, pe lîngă pozitiv îl răspunde elementului și el gorkian al lungilor consfătuiri între soldații din grupa lui Mazilu, care se apropie treptat de valabia înțelegere a lucrurilor. Dezorientarea și lupta pentru orientare, capitală în carte și bine subliniată de scriitor. De la episodul atacului la comandamentul militar pentru apărarea capitulării plină la episodul semării primului manifest al prizonierilor, inspirat de comunistul Mazilu, care prim manifest împotriva războiului, despre care doctorul Ancuța se gîndise că „a fost semnat deopotrivă de oameni cinștii, de fricoși, oportuniști și infidenții”. Un loc aparte îl ocupă tragedia grupului condus de sergentul Dobre, victimă plină de omenesc a propagandei fascistice.

Permanentă luptă dintre uman și inuman, dintre dezorientare și elucidare are exponenții individuali nu totdeauna precis definiți artisticște dar autentici cel puțin parțial în unele din manifestările lor. Eroul e Ștefan Corbu, sau doctorul Ancuța se bucură parca atât de mult de dragostea și afinitatea sufletescă a autorului, încît nu izbutesc să fie obiectivi, să fiintze independent. Apar mai mult ca niște alterego al scriitorului (mai ales Corbu) nedepășiri încă din plasma literului ca stațiile lui Rodin din masa de piatră. Comunistul Mazilu e prea „făcut”, ca un produs sintetic (fudecată complicată + altruism + frămîntare) înaintea pentru soarta oamenilor. De fapt, imaginea care rămîne este cea a unui om, nu a unui scriitor, care are o mare realizare în creația personajelor este generalul Condescu, definit mai puțin prin analiza psihologică...

directă și fastidioasă pe alocuri, cît prin sublinierea cu subtilitate a reacțiilor sale concrete la incitări concrete (vezi, de exemplu, scena extraordinară în care generalul, demn și stăpînit în exterior, continuă să se bărbierască în vreme ce maiorul Hariton îl păzește cu pistolul scos, iar în interior se agită sub presiunea supremei lucidități nenumărate valori de conștiință). Dintre capli tălcoșilor, exponenți prin excelență ai forțelor inumane și lovește noua perspectivă a lucrurilor, se relevă Gîrgea și Andrean, dar nici Hariton nu e un personaj lipsit de interes (deși schematic caracterologic, nu artisticște!), nici căpitănel Novac nu e ușor uitat. Laurențiu Fulga își pune personajele în fața răspunderii lor sociale și această poziție îl definește, grupîndu-l. Se nasc prietenii și frății puternice primilor aliere parte conștientă, parte instinctivă. Interesantă este sublinierea artistică a ideii de solidaritate posibilă, de o parte, și imposibilitatea de alta. Grupurile oamenilor care trec prin eroica încercare a responsabilității sînt ferme, sau din ce în ce mai ferme. Grupul celorlalți care proclamă inumanul sau se lasă copleșiiți de el, care cad dezorientați, cînd nu provoacă ei înșiși, intențional dezorientare, este în neîncetată demoliție. Îl destrămă atîrși forțele negative din ei (hotărîrea de a lucca poză de filozofic, înșelînd încrederea și conștinđu-se), cît și forțele pozitive care mai viază în el. În fond, Gîrgea e mai bun decît Hariton și tresărireă tirzie a omenescului într-insul se îmbină cu disperarea orgolioasă a celui fără scăpare, de unde sîncădarea. Iar forța consecvent negativă a lui Andrean stă în cinșmul său de intelectual fascist, care, după o clipă în care-și recunoaște, nu fără a se cutremura, că are „sufletul mic” se comportă lucid, conform conștințării sale. Forta cărții lui Fulga stă în imaginea concretă a sufletului omenesc atlată în strîmtoare și cămîndu-și scăparea, oferită în fond de capitulare și de viitorul contact cu lumea sovietică. Primeidia ei stă în nesfîrșite digresiuni de tot felul pe care, cu vorbire scriitorului, le-am îngloba în categoria „scritur de paranteză” care rememorează totul, judecă totul și încarcă totul sau chiar vătămător adeseori. Cîntărilor și simlîmîl mai curînd „nevoia unei paranteze de linște și tăcere”, după m-mentele putemice, în locul divagațiilor, amintirilor și comentariilor verboase. Dar, deasupra parantezelor, cartea lui Fulga trăiește puternic și adevărat, zgrăduindu-ne înfățișarea crudă a oamenilor care, asemeni celor din motto-ul citat aduîndu-mă au fost feci de vil în beznă adîncă, au un efect stenic de natura anticului Cat-harsis și unii mobilizator de natura celui mai puternic document antifascist și antirizbolic. Savin Bratu

KAZAHSTAN

De la Marea Caspică pînă la granița cu China își întinde bogățiile pămîntului R.S.S. Kazahă. Pînă la Revoluție nu s-a știut de avuțiile care dorm sub stăpînire...

Ca să se smulgă din adîncuri ascunsele avuții, a fost investită în primul cîincina: suma de 1 miliard 500 milioane de ruble. Au răsarit atunci în pasturile adormite peste 40 de mari întreprinderi...

De la acel cîincinal, zece și zece de alte miliarde au fost revărsate în Kazahstan pentru a schimba fața societății republicii periferice a Uniunii Sovietice...

Într-un timp uluitor de scurt, sîrînd peste etapele istoriei, Kazahstanul a trecut de la feudalism la socialism, iar apoi la comunism...

În privirea Kremlin cu ziduri crenelate, care a adăpostit altele memorabile confătuiri, au avut loc nemăsurate dezbateri, mai ales cu tineretul, pentru înfăptuirea acestei uriașe acțiuni...

Pe întinsele nemîri gorile ale Kazahstanului. În istorie. Plena trăsese sarcina: 15 milioane de hectare. Era o cifră înfrîntătoare...

Uliana Chetova, ajutoare de tractoristă. Era în martie 1954. Cele mai puternice tractoare ale Uniunii Sovietice...

În martie 1954, armatele de tineri patrioți, plini de eroism, însuflețiti de dorința de a învinge încremenirea și de a trezi la viață pustul, s-au răzbit ca potirnicile de la Uraș...

Anghel Ion. Cînd ajunge la pectorul tribunei, alți patru tovarăși vor să-l ajute să urce treptele...

Anghel Ion. Cînd ajunge la pectorul tribunei, alți patru tovarăși vor să-l ajute să urce treptele...

Anghel Ion. Cînd ajunge la pectorul tribunei, alți patru tovarăși vor să-l ajute să urce treptele...

Anghel Ion. Cînd ajunge la pectorul tribunei, alți patru tovarăși vor să-l ajute să urce treptele...

Anghel Ion. Cînd ajunge la pectorul tribunei, alți patru tovarăși vor să-l ajute să urce treptele...

FRAGMENT

Ce frumoase și vesele sînt teiele din sovhoz! Parcă atunci cînd au plecat și ele din satul lor s-au ales singure să fie cîntec...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

În stea. Nu degeaba are acum medalia de muncă sau insigna C.C. al Comsomolului pentru valorificarea pămînturilor...

NOIETE

Ignazio Silone și realismul socialist

În revista „Tempo Presente”, Ignazio Silone publică răspunsul său la scrierile pe care i-a adresat-o Ivan Anisimov...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

Mal este supărător scriitorul italian de... realismul socialist. Argumentul merită să fie menționat...

NOIETE

Redacția și scriitorii

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...

La marea campanie pentru îmbunătățirea stilului de muncă, împotriva birocratismului...